

ບາງຂໍ້ແນະນຳສຳລັບນັກຂ່າວ,ນັກຈັດລາຍການວິທະຍຸ

(ໂດຍ: ສີພາ ນິງລາດ)

■ ການເວົ້າໃນຂ່າວ, ບົດ ຫຼື ລາຍການ

ວິທະຍຸ-ໂທລະພາບ ບໍ່ຄວນໃຊ້ຄຳຫຍໍ້ຕະຫຼອດ, ໂຄສິກ-ນັກຂ່າວ ຮູ້ວ່າ ແປວ່າແນວໃດ. ແຕ່ຜູ້ຟັງ-ຜູ້ຊົມຫຼາຍຄົນບໍ່ຮູ້ເຊັ່ນ : ພະຍາດ ພ.ຕ.ພ (ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ); ສ.ປ.ຊ (ສະຫະປະຊາຊາດ); ສ.ວ.ດ (ສູນວັດທະນະທຳເດັກ)... ຖ້າບໍ່ຕ້ອງການເວົ້າຄຳເຕັມທຸກເທື່ອໃນແຕ່ລະຂ່າວ, ບົດ ຄວນເວົ້າຄຳເຕັມໃນເທື່ອທຳອິດ ແລະ ເທື່ອສຸດທ້າຍວ່າ: ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ ຫຼື ພ.ຕ.ພ; ສ່ວນຢູ່ກາງຂ່າວ, ບົດ ເວົ້າວ່າ ພ.ຕ.ພ ກໍ່ໄດ້.

■ ຊື່ຂອງອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ຫຼື ອົງ

ການທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ຄວນເວົ້າຊື່ເຕັມເປັນພາ ສາລາວກ່ອນ, ເຊັ່ນ : ASEAN, EU, UNDP, World concern,... ສະຫະພາບເອີຣົບ ຫຼື (EU) ແລ້ວເທື່ອຕໍ່ໄປໃນຂ່າວ, ບົດທີ່ເອີ້ນເຖິງຊື່ນີ້ເວົ້າແຕ່ EU ກໍ່ໄດ້.

⇒ ຄຳເວົ້າທີ່ມັກໃຊ້ຜິດລະຫວ່າງໄດ້ ແລະ ຖືກ:

ຄຳວ່າ(ໄດ້)ແມ່ນຄຳເວົ້າທີ່ໃຊ້ກັບຄວາມດີງາມ	ຄຳວ່າ(ຖືກ)ແມ່ນໃຊ້ກັບສິ່ງບໍ່ດີບໍ່ງາມ	ຄຳວ່າ(ໄດ້)ແມ່ນຄຳເວົ້າທີ່ໃຊ້ກັບຄວາມດີງາມ	ຄຳວ່າ(ຖືກ)ແມ່ນໃຊ້ກັບສິ່ງບໍ່ດີບໍ່ງາມ
ທ່ານໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ດຳລົງຕຳແໜ່ງເປັນຫົວໜ້າ....	ທ່ານຖືກໄລ່ອອກຈາກການແຕ່ງຕັ້ງແລ້ວ	ເຂົາໄດ້ຮັບຄຳຕອບແທນຈາກສະຖານີ...	ເຂົາຖືກກ່າວປະນາມຢ່າງຮຸນແຮງ...
ທ່ານໄດ້ຮັບການຍ້ອງຍໍຈາກລັດຖະບານເປັນຢ່າງດີ...	ທ່ານຖືກໃສ່ລະບຽບຍ້ອນລະເມີດຄຳສັ່ງ..	ເຂົາໄດ້ຮັບການເອົາໃຈໃສ່ຈາກພໍ່ແມ່...	ເຂົາຖືກພໍ່ແມ່ປ້ອຍຕ່າ
ທ່ານໄດ້ຮັບຄຳບຳເນັດຫຼາຍລ້ານກີບ	ເຂົາຖືກປັບໃໝໃສ່ໂທດຍ້ອນວ່າ...	ເຂົາໄດ້ຮັບການສັນລະເສີນວ່າເປັນນັກຮຽນດີ	ເຂົາຖືກຄູາຈານໄລ່ອອກຈາກໂຮງຮຽນ
ເຂົາໄດ້ຮັບການປົນປົງເປັນຢ່າງດີ			ເຂົາຖືກປົນລອດຕາຍມາ...

- ຄຳວ່າ : **ຫລາກຫລາຍ** ແມ່ນໃຊ້ກັບຄຳທີ່ເປັນນາມມະທຳ(intangible) ບໍ່ແມ່ນໃຊ້ກັບຮູບປະທຳ = ສິ່ງຂອງວັດຖຸປະເທດຊາດ. ວັດທະນະທຳຫຼາກຫຼາຍ,ຫຼາກຫຼາຍສີສັນ,ຫຼາກຫຼາຍແນວຄິດຈິດໃຈ)
- ຄຳວ່າ: **ຫຼວງຫຼາຍ** ແມ່ນໃຊ້ກັບຄຳທີ່ເປັນຮູບປະທຳ (Tangible): ໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດຢ່າງ ຫຼວງຫຼາຍ, ສາມາດຍາດໄດ້ຜົນງານຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ມີຄຸນນັກຮຽນເຮັດວຽກຮ່ວມກັນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ມີຫຼາຍລາຍການ...
- ຄຳວ່າ: **ໂດຍ** ແມ່ນຄຳ “ ຮັບ ຫຼື ຄຳຂານ ” ໃຊ້ຄືກັນກັບ“ ເຈົ້າ, ແມ່ນແລ້ວ, ແມ່ນແທ້ ຫຼື Yes, Ya...ແຕ່ພວກເຮົາມັກໃຊ້ຜິດໄປ ຕາມທຳມະດາແລ້ວ ແມ່ນຜູ້ທີ່ມີອາຍຸຕຳກວ່າຂານຮັບຜູ້ໃຫຍ່ເອີ້ນ ແຕ່ດຽວນີ້ເດັກນ້ອຍເອີ້ນຜູ້ໃຫຍ່ກໍ່ມັກຕອບວ່າ “ໂດຍ” ແທນຫຼືຈະວ່າ :“ ເຈົ້າ ”, “ ແມ່ນແລ້ວ ”.
- ຄຳວ່າ: **ເພິ່ນ ຫລື (ເຂົາ)** ເປັນບຸລຸດທີສາມ (ສິ່ງທີ່ເຮົາເວົ້າເຖິງ) ແຕ່ຄົນ ລຸ້ນໃໝ່ມັກໃຊ້ຜິດໃຊ້ ແທນບຸລຸດ **ທີສອງ** ແລະ **ທີໜຶ່ງ ຕົວຢ່າງ:** ເພິ່ນ (ຂ້ອຍ) ໄປກິນເຂົ້າກ່ອນເດີ້ ເພິ່ນຊິໄປໃສ່ຫີນ, ເພິ່ນ (ເຈົ້າ) ກິນເຂົ້າແລ້ວບໍ່ ? ຕາຍໆໆ !....ຈັ່ງແມ່ນ **ເພິ່ນ** ເຄັມ ເຂົາໂທໜ້ອຍດຽວກະໃຫ້ຕື່ມເງິນ, **ເພິ່ນ** ຮຽນຢູ່ໃສຄືບໍ່ບອກ **ເຂົາ** ແຕ່ **ເຂົາ** ກະຢາກຮຽນຄືກັນ.... ອັນນີ້ແມ່ນການໃຊ້ສັບຄຳເວົ້າທີ່ຜິດພາດຈາກຄວາມເປັນຈິງ.

⇒ **ການໃຊ້ປະໂຫຍກຂອງພາສາເວົ້າທາງວິທະຍຸແມ່ນພາສາບອກເລົ່າບໍ່ແມ່ນປະໂຫຍກປຶ້ນເຊັ່ນ :**

ປະໂຫຍກບອກເລົ່າ	ປະໂຫຍກປຶ້ນ	ປະໂຫຍກບອກເລົ່າ	ປະໂຫຍກປຶ້ນ
ພໍ່ຂ້ອຍຮ້າຍ ຍ້ອນບໍ່ຟັງຄວາມເພີ່ນ	ຂ້ອຍຖືກຮ້າຍດ້ວຍພໍ່ຂອງ ຂ້ອຍຍ້ອນບໍ່ຟັງຄວາມເພີ່ນ	ປາກົນເບັດດີກ່ວາມື້ນີ້	ມື້ວານນີ້ເບັດຖືກປາກົນ ຫຼາຍກ່ວາ ມື້ນີ້
ໝາຄາບເກີບໄປ	ເກີບຖືກໝາຄາບໄປ	ຝົນຕົກຮຳຂ້ອຍປຽກໝົດ	ຂ້ອຍຖືກຝົນຮຳປຽກໝົດ
ແມວກິນໝູສຽງຮ້ອງອິດໆ	ໝູຖືກແມວກິນສຽງຮ້ອງອິດໆ	ບໍລິສັດຂອງເຮົາໄດ້ສົ່ງສິນ ຄ້າອອກຕ່າງປະເທດ	ບໍລິສັດຂອງເຮົາໄດ້ສົ່ງສິນຄ້າໄປ ຕ່າງປະເທດ
ນາຍຄູສອນຂ້ອຍດີຫຼາຍ	ຂ້ອຍຖືກນາຍຄູສອນດີຫຼາຍ		

ຄວນຫຼີກເວັ້ນບາງສັບ ຫຼື ຄຳເວົ້າຊ້ຳຊ້ອນກັນເຊັ່ນ: ບັນດາ...ຕ່າງໆ, ຕົວເລກມະຍົກມະຍ່ອຍ ແລະ ຂ້າງ
ລຸ່ມ ຂ້າງເທິງ ເຫຼົ່ານີ້ເປັນຕົ້ນ.

ພິເສດ: ຄວນພ້ອມກັນແນະນຳຕັກເຕືອນໃຫ້ທຸກຄົນທີ່ເປັນໂຄສິກ, ນັກຈັດລາຍການ, **DJ** ຕ້ອງຢຸດເຊົາ
ການໃຊ້ຄຳວ່າ: ເນາະໆ ຊ້ອນສະຫຼັບໃນການເວົ້າຈາກໄປໄສແຕ່ລະເທື່ອ ເພາະມັນເສຍມາລະ ຍາດ, ຂາດຄວາມເຊື່ອ
ຖືຈາກຜູ້ຊົມຜູ້ຟັງທັງຫຼາຍ ແລະ ເສຍຫາຍໃຫ້ແກ່ຕົນເອງ (ໂດຍສະເພາະແມ່ນໂຄສິກ, ພິທີກອນທີ່ບໍ່ມີຂໍ້ມູນຂ່າວສານ
ທີ່ພຽງພໍ). ອີກອັນໜຶ່ງການນຳໃຊ້ພາສາໃນຮູບແບບໃໝ່ຂອງລາຍການບັນເທີງທີ່ເປັນກັນເອງ ລະຫວ່າງໂຄສິກກັບຜູ້
ຟັງແມ່ນດີ ແຕ່ກໍບໍ່ຄວນອໍ້ແອ້ຕໍ່ແຫຼເກີນໄປ ຕ້ອງລະມັດລະວັງຢູ່ໃນກອບ ເພາະຕ້ອງຄຳນຶງວ່າ ເຖິງເຮົາຈະເວົ້າລົມ
ກັນແບບເປັນກັນເອງກັບຜູ້ຟັງສອງຕໍ່ສອງ ແຕ່ກໍມີຫຼາຍໆຄົນຟັງໃນເວລາດຽວພ້ອມກັນ ຄຳເວົ້າຄຳດຽວຂອງວິທະຍຸມີ
ຄົນຟັງນັບເປັນລ້ານ. ບັນຫາໜຶ່ງທີ່ຄວນເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດຂອງໂຄສິກ ແມ່ນການອອກສຽງສຳນຽງສຽງເວົ້າໃຫ້ຊັດ
ເຈນຕາມການສະກົດຕົວໜັງສື ເປັນຕົ້ນແມ່ນຄົນຢ່ວງຈັນ ສຽງກາງສຽງດີ ຟັງເຂົ້າໃຈງ່າຍ ແຕ່ອອກ ສຽງມັກຜິດເຂ
ວໄປເຊັ່ນ : ຄົ້ນຄວ້າ ເພີ່ນອອກສຽງວ່າ ຄົ້ນຄົ້ວ, ຊຽງຂວາງ ເພີ່ນອອກສຽງວ່າ ຊຽງຂວງ, ກວ້າງຂວາງ ເປັນກວ້າງ
ຂວງ, ບໍ່ຟັງຄວາມ ເປັນ ບໍ່ຟັງຄວມ, ຄວາຍ ເປັນ ຄວຍ ຫລາຍກວ່າ ເປັນ ຫລາຍກົ່ວ, ບາງຄົນຍັງເວົ້າວ່າ ດິນຈີ່ ເປັນ
ດິນກີ່, ຫໍແຈກ ເປັນ ຫໍແກກ, ກິນເຂົ້າ ເປັນ ຈິນເຂົ້າ ບາງທ້ອງຖິ່ນອອກສຽງຕົວ ດ ເປັນຕົວ ລ ນ້ຳດິບ ເປັນ ນ້ຳລິບ
,ແຂວງ ອອກສຽງເປັນ ແຂງ, ຖວາຍ ເປັນ ຖວຍ, ກ່ວາຊີໄດ້ ເປັນ ກົ່ວຊີໄດ້, ຄວາຍດຳ ຄວາຍດ່ອນ ພັດວ່າ
ຄວຍລຳຄວຍລ່ອນ, ໄຟຟ້າ ພັດວ່າ ໄພຟ້າ, ຟັງເທດ ພັດວ່າ ຟັງເທດ, ຝົນຕົກ ພັດວ່າ ຝົນຕົກ ແລະອື່ນໆ ເຮັດໃຫ້ຜູ້
ຟັງເຂົ້າໃຈຍາກສັບສົນ. ບັນຫາສຳຄັນແມ່ນການອອກສຽງຜິດ ມັນປ່ຽນຄວາມໝາຍໄປເປັນແນວອື່ນທັນທີ ສ່ວນຄຳ
ສັບທີ່ວ່າ: ບັນດາ ແລະ ຕ່າງໆມັນແມ່ນອັນດຽວກັນ ແລະ ຕົວເລກ: ບັນ ດາແຂວງຕ່າງໆ, ບັນດານາງສາວຊິເກມ 100
ກວ່າຄົນ ແມ່ນບໍ່ຖືກຕ້ອງ. **ສະນັ້ນ ຖ້າໃສ່ບັນດາທາງໜ້າ ຄຳນາມແລ້ວ ບໍ່ຄວນໃສ່ຕ່າງໆ ແລະ ຖ້າໃສ່ຕ່າງໆທາງທ້າຍ
ແລ້ວ ກໍບໍ່ຄວນໃສ່ບັນດາ.** ສ່ວນໂຕເລກນັ້ນໃຫ້ໃສ່ລົງໄປໂລດວ່າມັນມີເທົ່າໃດ ບໍ່ຈຳເປັນໃສ່ບັນ ດາອີກ ຄືຕົວຢ່າງ:
ນາງສາວຊິເກມ 100 ກວ່າຄົນ ໄດ້ໄປກໍໄດ້ແລ້ວ ບໍ່ຄວນວ່າບັນດານາງສາວຊິເກມ 100 ກວ່າຄົນໄດ້ໄປ. ອັນໜຶ່ງຖ້າ
ຂຽນຂ່າວທີ່ເປັນຊື່ພາສາ ຕ່າງປະເທດ ຊື່ຄົນ ຫຼື ຕົວເລກຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍຕ້ອງຂຽນພາສາອັງກິດ ແລະ ຕົວເລກໃສ່
ໃນວົງເລັບ 286,435,190 ກີບ (ສອງຮ້ອຍແປດສິບຫົກລ້ານສີ່ແສນສາມໝື່ນຫ້າພັນໜຶ່ງຮ້ອຍເກົ້າສິບກີບ), ຊື່
ຄົນ : ປະທານາທິບໍດີປະເທດສາຫະລັດອາເມລິກາ ທ່ານ ບາຣັກ ໂອບາມາ (Barack Obama) ປະທານາທິບໍດີ
ປະເທດຝຣັ່ງ ທ່ານ ນິໂກລາ ຊາກໂກສີ (Nicolas Sarkozy), ຊື່ເມືອງຫຼວງ : ນະຄອນຫຼວງແບກແລັງ, ປະເທດ
ເຢຍລະມັນ (Berlin, Germany), ນະຄອນຫຼວງກົວລາລຳເປີ, ປະເທດມາເລເຊຍ (Kuala Lumpur, Malaysia) ນອກນັ້ນ ຄວນຫລີກເວັ້ນການນຳໃຊ້ຕົວເລກມະຍົກມະຍ່ອຍ ໃຫ້ໃຊ້ຄຳສັບສົມທຽບເຊັ່ນ: ປະມານ,
ກວ່າ, ເກືອບ... ນອກນັ້ນ ແມ່ນບໍ່ໃຫ້ໃຊ້ຄຳວ່າ: ຂ້າງເທິງ, ຂ້າງລຸ່ມ, ຈຸດຈຳເປັນຕົ້ນ. ສ່ວນເດືອນປີນັ້ນ, ປົກກະຕິ
ແລ້ວລາຍການ ວິທະຍຸບໍ່ໄດ້ໃສ່ຊື່ຂອງເດືອນ, ໃສ່ຊື່ເດືອນໄປໂລດເຊັ່ນ: ມັງກອນ, ກຸມພາ, ມີນາ, ເມສາ...ທັນວາ, ວັນ
ທີ 05 ມັງກອນນີ້, ທີ່ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ...

+ ກ່ຽວກັບຕຳແໜ່ງຜູ້ໃຫຍ່ :

ໃນເວລາອ່ານຂ່າວຫຼືເວົ້າລາຍການ ຖ້າເວົ້າເຖິງຕຳແໜ່ງຜູ້ໃຫຍ່ ທີ່ເປັນຂ່າວພາຍໃນປະເທດ ແລະ ບໍ່ແມ່ນຂ່າວພົບປະ, ຂ່າວເຊັ່ນສັນຍາ ຫຼື ໂທລະເລກ ກໍ່ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງເວົ້າວ່າ: ປະທານປະເທດແຫ່ງ ສ.ປ.ປ ລາວ ຫຼື ນາຍົກລັດຖະມົນຕີແຫ່ງ ສ.ປ.ປລາວ. ເວົ້າແຕ່ ປະທານປະເທດ ຫຼື ນາຍົກລັດຖະມົນຕີກໍ່ພໍແລ້ວ.

+ ສຳລັບຂ່າວພິທີການ :

ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນການຕ້ອນຮັບແຂກຕ່າງປະເທດ. ຄວນອອກຂ່າວຂອງປະທານສະພາ, ປະທານປະເທດ, ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ແລະ ລັດຖະມົນຕີວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດເທົ່ານັ້ນ.

ສ່ວນຄຳເວົ້າ "ກໍ" ນັ້ນແມ່ນບໍ່ຄວນໃຊ້ໃນຄຳເວົ້າຂຶ້ນຕົ້ນຂອງປະໂຫຍກເຄື່ອນໄຫວເຊັ່ນ: ທ່ານ ກຸ ໄດ້ລົງຢ້ຽມຢາມແຂວງ... ທ່ານໄດ້ຮັບຟັງການລາຍງານຈາກ ທ່ານ ຂ, ຈາກນັ້ນ ທ່ານໄດ້ຊັກຖາມຂໍ້ອ້ອງໃຈບາງຢ່າງ ພ້ອມດຽວກັນນີ້ທ່ານ ກຸ ໄດ້ແນະນຳວິທີການປະຕິບັດຕົວຈິງແກ່ທ່ານ ຂ ບໍ່ຄວນຂຶ້ນຕົ້ນດ້ວຍ ກໍ ໄດ້. ອີກອັນໜຶ່ງແມ່ນຄຳນຳໜ້ານາມ ແລະ ນາມມະຍົດໃນສື່ມວນຊົນເຊັ່ນ: ພະນະ ທ່ານ, ທ່ານ, ທ່ານນາງ... ປະທານປະເທດ, ປະທານສະພາ, ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ລັດຖະມົນຕີ, ເຈົ້າແຂວງ, ເຈົ້າເມືອງ, ນາຍພົນ, ນາຍພັນ, ນາຍຮ້ອຍ, ສົບເອກ, ສົບໂທ, ສາສດາຈານ, ດຣ... ກັບຄຳວ່າ: ທ່ານ ແມ່ນໄດ້ອະທິບາຍມາແລ້ວ ອັນສຳຄັນຖ້າວ່າເປັນນາຍທະຫານ ແລະ ຕຳຫລວດແລ້ວຕ້ອງໃສ່ ນາມມະຍົດຊື່ໃຫ້ເຂົາເຈົ້າ ເຖິງວ່າຈະເຂົ້າບ້ານແລ້ວກໍຕາມ. ນອກນັ້ນແມ່ນຄູ່ມາດຕະຖານຂອງສັບ ຫລື ຄູ່ເວົ້າຂອງສັບທັມກຳໃຊ້ຜິດໃນກຸ່ມໄວໜຸ່ມແມ່ນ : ປູ່ = ຍ່າ, ພໍ່ = ແມ່, ເອື້ອຍ = ອ້າຍ, ອ້າຍ = ນ້ອງ, ກູ = ມົງ, ເຮົາ = ໂຕ ຂ້ອຍ = ເຈົ້າ, ນ້ຳບ່າວ = ນ້ຳສາວ, ອາວ = ອາ, ປ້າ = ລຸງ, ເຂົາ, ມັນ, ເພິ່ນ....

(ເບິ່ງຕົວຢ່າງຂ້າງເທິງ)

⇒ **ການໃຊ້ຄຳສັບພະນາມ ຫຼື ຄຳແທນຊື່ໃນສື່ເອເລັກໂຕຣນິກ Electronic**

ຄຳວ່າ : “ ຂ້າພະເຈົ້າ ”: ພວກເຮົາແມ່ນຜູ້ຮັບໃຊ້ບໍລິການມວນຊົນ ບໍ່ແມ່ນເຈົ້ານາຍ ຫຼື ມີອາຍຸກຽດສັກສີສູງກວ່າ ກຸ່ມເປົ້າໝາຍແມ່ນເທົ່າທຽມກັບກຸ່ມເປົ້າໝາຍເປັນເພື່ອນທີ່ສະໜິດສະໜົມກັບເຂົາເຈົ້າ. (MSCR = ໃນນີ້ S ແລະ R) ມີຖານະເທົ່າທຽມກັນແຕ່ສ່ວນໃຫຍ່ S ຈະຕຳກວ່າໜ້ອຍໜຶ່ງເພາະເປັນຜູ້ບໍລິການຮັບໃຊ້ R) ສະນັ້ນ R ຈຶ່ງມີລັກສະນະຕັດສິນ ຫຼື ກຳນົດຄວາມຕ້ອງການທາງສີ່ ຫຼື ຕົວ M ຊະນິດຮູບແບບ ຫຼື ເນື້ອໃນແນວໃດ ເພາະໃນຕົວ M ນີ້ມັນລວມມີ IEE ເມື່ອເປັນຄືແນວນັ້ນຕົວ S ຄວນກຳນົດຕົນເອງໃນຖານະພິທີກອນ, ໂຄສິກຫລາຍຄົນໄດ້ເຮັດມາແລ້ວ. ອາດຈະເວົ້າວ່າຜູ້ຈັດລາຍການ ຫລື ບອກຊື່ນາມສະກຸນຂອງຕົນໂດຍກົງໂລດ ໃນເວລາຈັດລາຍການ ແລະ ເວົ້າຈາກບ່ອນຜູ້ຟັງ, ທ່ານຜູ້ຊົມ, ບໍ່ຄວນເອີ້ນຕົນເອງວ່າ ຂ້າພະເຈົ້າ ເຊິ່ງເປັນຄຳເວົ້າທີ່ເປັນລັກສະນະທາງການ ຍົກຕົວເອງສູງເກີນໄປ ແລະ ໂຄສິກ ກໍ່ບໍ່ແມ່ນພວມກ່າວຄຳປາໄສຕໍ່ກອງປະ ຊຸມຢູ່ ແລະ ເວລາຈັດລາຍການ ບໍ່ຄວນເວົ້າວ່າ ທ່ານຜູ້ຟັງ, ທ່ານຜູ້ຊົມ, ພວກເຮົາ ຫຼາຍເກີນຄວນ ເພາະມັນຈະເປັນການຕີຫ່າງ ຫຼື ສ້າງກຳແພງກົດກັນລະຫວ່າງເຮົາກັບຜູ້ຟັງທີ່ເປັນກຸ່ມເປົ້າໝາຍຂອງພວກເຮົາ ທັງເປັນການສ້າງຄວາມລຳຄານໃຫ້ຜູ້ຟັງ, ຜູ້ຊົມອີກ ມີເລື່ອງຫຍັງກໍ່ຄວນເຂົ້າສູ່ບັນຫາທີ່ເຮົາຢາກສື່ ສານກັບກຸ່ມເປົ້າໝາຍຢ່າງເປັນກັນເອງໂລດ, ເວລາເວົ້າລົມກັບຜູ້ຟັງ ແມ່ນເວົ້າກັນແບບໜູ່ເພື່ອນທີ່ສະໜິດສະໜົມລຶ້ງເຄີຍ ແລະ ເປັນກັນເອງ. ເພາະວ່າຖ້າເວົ້າ ທ່ານຜູ້ຟັງ, ທ່ານຜູ້ຊົມ ຕິດສົບຕິດປາກຫຼາຍໆເທື່ອ ຈະເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າລຳຄານ ແລະ ເປັນການຈຳແນກຕິໂຕທ່າງກັນອອກໄປລະຫວ່າງເຮົາກັບຜູ້ຟັງ, ຜູ້ຊົມ ເຊິ່ງເປັນການຜິດກັບຈັນຍາບັນຂອງສີ່ ທີ່ຢາກດຶງດູດເອົາກຸ່ມເປົ້າໝາຍຂອງພວກເຮົາມາສູ່ອ້ອມແຂນຂອງພວກເຮົາໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນໃນແຕ່ລະວັນ.

ການຮັກສາຫົວໜ່ວຍຕົວເລກຂອງລາວ ໂຄ ສິກ, ນັກຂ່າວ, ນັກຈັດລາຍການ, ພິທີກອນ ຄວນເປັນແບບຢ່າງແກ່ສັງຄົມໃນການນຳໃຊ້, ໂດຍສະເພາະ ຄຳວ່າ : “ ໝື່ນ ” ດຽວນີ້ມີໂຄສິກຫຼາຍຄົນ ໂດຍສະເພາະໂຄສິກໜຸ່ມບໍ່ມັກໃຊ້, ແຕ່ໃຊ້ຄຳວ່າ 10 ພັນ, 20 ພັນ, 50 ພັນ ເຂົ້າມາແທນ; ແຕ່ຄວາມຈິງແລ້ວ ມັນແມ່ນໜຶ່ງໃນຫົວໜ່ວຍນັບຂອງລາວຄື: ຫົວໜ່ວຍ, ຫົວສິບ, ຫົວຮ້ອຍ, ຫົວພັນ, ຫົວໝື່ນ, ຫົວແສນ, ຫົວລ້ານ,... ສະນັ້ນ ຄວນຊ່ວຍກັນອະນຸລັກ, ຖ້າບໍ່ອະນຸລັກຄຳວ່າໝື່ນ, ແສນ,... ອີກບໍ່ດົນກໍ່ຈະກາຍເປັນຄຳສັບຕາຍຄືຄຳວ່າ : ໂກດ,ກີ.

ຫວັງວ່າໂຄສິກແຕ່ລະຄົນຈະໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ ນຳໃຊ້ພາສາເຫຼົ່ານີ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງເປັນຢ່າງດີ ຢ່າລືມວ່າທຸກສັບສິນສຳນວນຄຳເວົ້າຫຼືເວົ້າອອກໄປນັ້ນ ຖືກ ຫຼື ຜິດ ຜູ້ຟັງກໍຈະເວົ້າວ່າໄດ້ຈາກໂຄສິກວິທະຍຸ ແລະ ໂທລະພາບ ແລະ ຖືວ່າອັນນັ້ນຖືກຕ້ອງແລ້ວ ສະນັ້ນ, ໃຫ້ເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດ ທັງນີ້ກໍເພື່ອສົ່ງເສີມພາສາຊາດໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແລະ ມີການພັດທະນາ ເພື່ອຮັບໃຊ້ສິ່ງເລັກໂຕຣນິກຂອງພວກເຮົາ ໃຫ້ເປັນໜ້າສົນໃຈ ແລະ ດຶງດູດກຸ່ມເປົ້າໝາຍໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ບັນດາຄຳສັບດັ່ງກ່າວຍັງມີຫລາຍ ບໍ່ສາມາດເອົາມາ ແລກປ່ຽນໃນທີ່ນີ້ໄດ້ໝົດ ຂໍໃຫ້ນຳໃຊ້ສັບສິນສຳນວນຄຳເວົ້າເຫຼົ່ານີ້ໄປສາກ່ອນ ຈົນກ່ວາຈະມີສັບໃໝມາຕື່ມໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປ. ຢ່າລືມວ່າ ການໃຊ້ພາສາລາວໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແມ່ນມີສ່ວນສຳຄັນ ໃນການປັບປຸງຄຸນນະພາບ ຂອງ ລາຍການໃຫ້ດີຂຶ້ນ, ເພີ່ມອິດທິພົນ ແລະ ຊື່ສຽງຂອງ ໂຄສິກເອງໃຫ້ຜູ້ຟັງມີຄວາມເຊື່ອຖື. ດ້ານໜຶ່ງ ກໍ່ແມ່ນ ເປັນການປະຢັດກະແສໄຟຟ້າ, ປະຢັດເວລາ ແລະ ຄ່າຫຼຸ້ຍຫຼຽນຕ່າງໆ ທີ່ເປັນການສິ້ນເປືອງ ຫຼາຍ. ທັງນີ້ ກໍ່ເພື່ອພັດທະນາລາຍການວິທະຍຸພວກເຮົາ ໃຫ້ໄດ້ ຄຸນນະພາບດີຂຶ້ນເລື້ອຍໆ.

❖ **ເຕັກນິກການສຳພາດຂ່າວ**

1/ **ນິຍາມ :**

ຂ່າວແມ່ນຫຍັງ ? ແມ່ນການແຈ້ງຂ່າວ ວຽກງານ, ເຫດການ ຫຼື ສະພາບການທີ່ມີມູນຄວາມຈິງ, ຫາກເກີດຂຶ້ນ, ກຳລັງຜັນແປໄປ, ໄກ້ຈະເກີດຂຶ້ນ ຢ່າງແນ່ນອນເຫດການເຫຼົ່ານັ້ນ ມີຜົນກະທົບ ແລະ ພົວພັນໂດຍກົງຕໍ່ຄົນ ແລະ ສັງຄົມຕາມທັດສະນະແນວທາງການເມືອງອັນແນ່ນອນ ແລະ ສະແດງອອກເປັນ ຖ້ອຍຄຳສຳນວນຄວາມເວົ້າສັ້ນ, ກະທັດຮັດ, ສັງລວມ, ວ່ອງໄວທັນການ, ຕົວຈິງ ແລະ ບັນທຶກເປັນຕົວໜັງ ສີ, ຄຳເວົ້າ (ສຽງ) ແລະ ຮູບພາບສາມາດຕອບສະ ໜອງໄດ້ປັດໄຈຂອງຂ່າວຈຳນວນໜຶ່ງເຊັ່ນ: ແມ່ນ ຫຍັງ **What**, ແມ່ນໃຜ **Who**, ຢູ່ໃສ **Where**, ເວລາໃດ **When**, ຍ້ອນຫຍັງ **Why**, ເປັນແນວໃດ **How** = **5W+1H**. ແມ່ນອນວ່າ ທຸກໆຂ່າວບໍ່ແມ່ນຈະ ໃຫ້ຄືບທຸກປັດໄຈເຫຼົ່ານີ້ທັງໝົດ ແຕ່ຂຶ້ນກັບຄວາມສຳຄັນ ແລະ ຄວາມໝາຍຂອງເຫດການທີ່ເປັນຂ່າວ. ບາງຂ່າວກໍ່ໃຊ້ແຕ່ພຽງສາມ-ສີ່ປັດໄຈເທົ່ານັ້ນ.

ການສ້າງປັດໄຈໃຫ້ເປັນຂ່າວໄດ້ນັ້ນແມ່ນມາຈາກຫຼາຍວິທີການທີ່ແຕກຕ່າງກັນເຊັ່ນ: ການສັງເກດການເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນ, ການສຳພາດ, ຄົ້ນຄວ້າເອກະສານທາງການ, ການລົງສະໜາມ ແລະ ແຫຼ່ງຂ່າວຕ່າງໆຈາກສິ່ງພິມ ແລະ ສື່ອີເລັກໂຕຣນິກເປັນຕົ້ນ. ໃນນີ້ **ການສຳພາດແມ່ນວຽກງານສຳຄັນຕົ້ນຕໍ** ຂອງນັກຂ່າວ.

2/ **ການສຳພາດຂ່າວແມ່ນວິທີການ ແລະ ມາດຕະການພື້ນຖານຂອງນັກຂ່າວເພື່ອເຈາະຈີ້ມ**

ຊອກຫາຂໍ້ມູນທີ່ຕ້ອງການໃນການຂຽນຂ່າວຈຸດປະສົງຂອງການສຳພາດຂ່າວ.

- ເພື່ອຊອກຫາ, ສືບຫາຂໍ້ມູນຄວາມຈິງທີ່ ຄົນມີຄວາມສົນໃຈໃນເວລານັ້ນ.
- ເອົາຂໍ້ມູນທີ່ຕົນສຳພາດມານັ້ນເປັນບ່ອນອີງໃນການຂຽນບົດຂຽນຂ່າວ.
- ເອົາຂໍ້ມູນທີ່ສຳພາດມານັ້ນມາເຜີຍແຜ່ຜ່ານສື່ມວນຊົນ ແລະ ມາຕອບຄວາມສົນໃຈຂອງມະຫາຊົນດ້ວຍຮູບການຂ່າວ ແລະ ບົດປະເພດຕ່າງໆຜ່ານພາຫານະສີ່ ປະເພດຕ່າງໆ.

3/ **ຂັ້ນຕອນຂອງຂະບວນການສຳພາດ**

❖ **ການກະກຽມ :**

- ການກະກຽມ ແມ່ນຂັ້ນຕອນໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນເຊິ່ງສາມາດອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ການສຳພາດ ເຊັ່ນ :
- ຊອກຮູ້ເລື່ອງລາວຂ່າວຂອງບັນຫາທີ່ຕົນຈະໄປສຳພາດ. ຕຳສຸດແມ່ນຕ້ອງຮູ້ບັນຫາອັນເປັນ ພື້ນຖານຂອງມັນ ຈາກເຈົ້າໜ້າທີ່ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຊອກເບິ່ງຄວາມສົນໃຈຂອງມະຫາຊົນ ເຂົາ ມີຄຳຖາມ ຫຍັງ, ສົນໃຈຫຍັງ ?
  - ກະກຽມຄຳຖາມຂອງເຮົາເອງ ເພື່ອໄປສິ່ງໃຫ້ຜູ້ທີ່ເຮົາຈະໄປສຳພາດນັ້ນກ່ອນ. ພ້ອມດຽວກັນກໍ ຖາມໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າຜູ້ຈະໃຫ້ສຳພາດນັ້ນ ເປັນຄົນແນວໃດຈະສາມາດໃຫ້ຂໍ້ມູນຂ່າວສານໃຫ້ເຮົາໄດ້ບໍ່? ເຂົາໃຈບັນ ຫາ

ຫຼື ເຫດການເລິກເຊິ່ງປານໃດ ? ເວົ້າ ຫຼຽນໄຫຼດີບໍ່ ? (ສໍາລັບວິທະຍຸ ແລະ ໂທລະພາບ) ແລະ ຜູ້ກ່ຽວ ມີ ບົດບາດໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບເລື່ອງລາວ ຂ່າວຄາວນັ້ນແນວ ໃດ (ມັກມີຜູ້ຮັບຜິດຊອບເລື່ອງ ໜຶ່ງ ພັດໄປ ຖາມອີກເລື່ອງໜຶ່ງ) ນອກນັ້ນແມ່ນການ ກຳນົດ ໝາຍວັນ, ເວລາ ແລະ ສະຖານທີ່ສໍາພາດ.

- ກະກຽມອຸປະກອນການໃຊ້ໃຫ້ຄົບຊຸດເຊັ່ນ : **Microphone, Tape-Recorder, Notebook, Camera,...**

❖ **ການສໍາພາດຕົວຈິງ :**

ການສໍາພາດຕົວຈິງ ແມ່ນຂັ້ນຕອນທີ່ນັກຂ່າວເຮົາເປັນເຈົ້າການເຈາະຈີ້ມບັນຫາ, ເລັ່ງທວງເຈາະຂໍ້ ມູນທີ່ ຕ້ອງການ ໄປຕາມຂັ້ນຕອນຂອງບັນຫາທີ່ຄໍາຖາມເຮົາໄດ້ຕັ້ງເປົ້າໄວ້ແລ້ວນັ້ນ.ນອກນັ້ນແມ່ນບັນຫາອື່ນທີ່ ເກີດຂຶ້ນໃນ ເວລາສໍາພາດສິນທະນາ. ບັນຫາ ສໍາຄັນໃນເວລາສໍາພາດນັ້ນນັກຂ່າວຕ້ອງຕັ້ງໜ້າ ສຸມໃສ່ບັນຫາເປັນ ພິເສດ ຕິດພັນຄູ່ ກໍລະນີ ແລະ ບໍ່ຄວນ ເຮັດໃນບາງກໍລະນີຄື :

- ບໍ່ຄວນຖາມຄໍາຖາມແບບກວມລວມເກີນໄປ.
- ບໍ່ຄວນແນະນໍາຍາວກ່ອນລົງມືສໍາພາດ.
- ບໍ່ຄວນຖາມຫຼາຍຄໍາຖາມຊ້ອນກັນບາດດຽວ ແລະ ຄໍາຖາມກໍ່ຕ້ອງຈະແຈ້ງດີ.
- ຄໍາຖາມທີ່ເກີດຂຶ້ນໄລຍະສໍາພາດ ແມ່ນເປັນຄໍາຖາມດີທີ່ສຸດ.
- ຫຼີກຫລ້ຽງການຕີລາຄາເຂົ້າຂ້າງໃດຂ້າງໜຶ່ງເຮົາຄວນເປັນຄົນກາງສະເໝີ(ກໍລະນີສໍາພາດ ຫຼາຍຝ່າຍ).
- ບໍ່ໃຫ້ຜູ້ຖືກສໍາພາດມີອິດທິພົນເໝືອເຮົາເກີນໄປເຮົາຄວນຄວບຄຸມເຂົາ ແລະ ບໍ່ຍົກສູງ ຫຼື ຖືເຂົາ ຕໍ່າໄພດ. ຜູ້ຟັງຜູ້ຊົມມັກເບື້ອ ເມື່ອຜູ້ໃຫ້ສໍາພາດເວົ້າ ຫຼາຍ ແລະ ເຂົ້າຂ້າງຕົນເອງ.
- ບໍ່ຄວນໃຊ້ຄໍາຖາມປິດ ໃນການເລີ້ມຕົ້ນສໍາ ພາດ ແລະ ບໍ່ຄວນໃຊ້ຫຼາຍອີກ.ໃຫ້ໃຊ້ຄໍາຖາມເປີດແລະ ຍັງຢືນ ດ້ວຍຄໍາຖາມປິດຈະເປັນການດີ. ສິ່ງທີ່ ຄວນເອົາໃຈໃສ່ທີ່ສຸດແມ່ນ ຕັ້ງໃຈຟັງຜູ້ໃຫ້ສໍາພາດຢ່າງ ຈິດຈໍ່,ຂໍ້ມູນໃດທີ່ ເພີ່ນເວົ້າໄປແລ້ວ ບໍ່ຄວນຖາມ ຄືນ ເພາະເປັນການເສຍມາລະຍາດ ແລະ ລົບກວນສະ ມາທິຂອງຜູ້ໃຫ້ສໍາພາດ ຕ້ອງ ບັນທຶກໃນສະໝອງໄປ ຕາມຂັ້ນຕອນບົນຈິດໃຈຄາຖາໃຈປ່ອງຄື: ສຸ ຈິ ປຸ ລິ.

- ✚ ສຸ: ສອງໂສດຕັ້ງ ຟັງເລື່ອງລາຍລະດັບ
- ✚ ຈິ: ຈົນຕະນານິກ ຮິ່ນຕອງຕາຖ້ວນ
- ✚ ປຸ: ສົງໃສຂໍ້ ແນວໃດໃຫ້ຖາມໄຖ່
- ✚ ລິ: ຂຽນຂີດແຕ້ມ ກັນແກ້ເກື້ອຍລືມ ແທ້ແລ້ວ.

(ລິ ແມ່ນມີເຄື່ອງອັດສຽງແລ້ວແຕ່ຄວນບັນທຶກໃສ່ເຈ້ຍ ຫຼືປື້ມບັນທຶກຕື່ມຍິ່ງດີ) ເປັນບັນຫາສໍາຄັນ ແລະ ເມື່ອ ສໍາພາດຈົບລົງ ຢ່າລືມຂໍ້ນາມບັດຜູ້ກ່ຽວ.

4/ ການນໍາໃຊ້ຂໍ້ມູນທີ່ສໍາພາດໄດ້ :

ພາຍຫຼັງສໍາພາດສໍາເລັດລົງ ຈະເປັນການ ບັນທຶກດ້ວຍການຂີດຂຽນເອົາ, ການບັນທຶກພາບ, ບັນທຶກສຽງ ລ້ວນແລ້ວແຕ່ຕ້ອງໄດ້ມີການຄັດຈ້ອນເລືອກເພີ່ນກ່ອນຈະຂຽນເປັນຂ່າວບົດເພື່ອລົງພິມ ຫຼື ອອກອາກາດ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຂຽນເປັນຂ່າວໄວເທົ່າທີ່ຈະໄວໄດ້ ເພາະໃນໄລຍະນີ້ຄວາມຮູ້ສຶກ,ຄວາມຈຸບຈ້າວຫ້າວຫັນຍັງມີຢູ່ ຖ້າປະ ບ່ອຍ ໄປບັນຍາກາດຈະເຢັນ ລົງ ແລະ ຈະຫຼົງລືມລາຍລະອຽດຂອງມັນ.

➤ **ເຕັກນິກໃນການເຮັດລາຍງານຂ່າວທາງສື່ເອເລັກໂຕຣນິກ**

ການເຮັດລາຍງານຂ່າວ ແມ່ນວຽກງານທີ່ສໍາຄັນ ແລະ ຈໍາເປັນຂອງລະບົບການກະຈາຍສຽງດ້ານການຂ່າວ ຂອງພາຫະນະສື່ເອເລັກໂຕຣນິກ **Electronic Media** ທີ່ມີຊີວິດຊີວາຕົນເຕັ້ນ (ສື່ສົ່ງພິມບໍ່ສາມາດເຮັດລາຍງານ ຂ່າວອອກອາກາດສົດກັບທີ່ໄດ້), ເປັນການລາຍງານສົດ ສະພາບສະຖານະການທີ່ໜ້າສົນໃຈ, ມີຄວາມໝາຍທາງ

ດ້ານຊີວິດສັງຄົມການເມືອງທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ ທັງນີ້ກໍຍ້ອນວ່າການລາຍງານຂ່າວ ສາມາດສ່ອງແສງໃຫ້ ຜູ້ຟັງເຫັນໄດ້ ທາງດ້ານຈົນຕະນາການຮູບພາບ ເຖິງເຫດການສະພາບການທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຜັນແປໄປ ແລະ ມີ ຜົນກະທົບຕໍ່ແນວຄວາມຄິດຂອງຄົນຕໍ່ທັດສະນະຕ່າງ ແລະ ສະທ້ອນອອກໃຫ້ເຫັນເຖິງ ຄວາມເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ຫຼື ຄັດຄ້ານຕໍ່ເຫດການທີ່ກ່າວ ໄດ້ລາຍງານອອກອາກາດໄປນັ້ນ. ສຳລັບຢູ່ປະ ເທດເຮົາ ການລາຍງານຂ່າວແມ່ນໄດ້ ເລີ່ມຕົ້ນມາແຕ່ມີແນວທາງປ່ຽນແປງໃໝ່ ທາງດ້ານຈົນຕະນາການຂອງພັກ (ກອງປະຊຸມໃຫຍ່ຄັ້ງ ທີ່ IV ຂອງພັກ 1996) ແລະ ໄດ້ຮັບການປັບປຸງພັດທະນາມາໃນແຕ່ລະປີ. ປັດໄຈສຳຄັນທີ່ມີລັກສະນະຕັດສິນ ພາໃຫ້ມີການລາຍ ງານຂ່າວນັ້ນ ອກຈາກມີແນວທາງເປີດກວ້າງ ການພົວພັນຮ່ວມມືກັບສາກົນຂອງພັກເຮົາ ແລ້ວ ກໍແມ່ນການປະຕິວັດ ວິທະຍາສາດເທັກໂນໂລຊີ ໂດຍສະເພາະແມ່ນລະບົບເຕັກໂນໂລ ຊີແຫ່ງ ຂໍ້ມູນ ຂ່າວສານ ແລະ ການສື່ສານ **Information Communication Technology (ICT)** ໄດ້ຮັບການພັດທະນາຢ່າງວ່ອງໄວບວກໃສ່ຍຸກສະໄ ໝຂອງໂລກາພິວັດ **Globalization** ທີ່ສ້າງໃຫ້ໂລກໄຮ້ພົມແດນໄປແລ້ວ.

ຜ່ານລະ ບົບສື່ໂດຍສະເພາະແມ່ນການລາຍງານຂ່າວສຽງສືດແລະພາບໃນທົ່ວປະເທດຈາກທຸກສາລະທົດເຮັດ ໃຫ້ປະເທດຊາດ ແລະ ໂລກອັນກວ້າງໃຫຍ່ໄພສານຫຍໍ້ຕົວເຂົ້າມາໃນກອບໜ້ອຍໆຢ່າງເຫັນໄດ້ຊັດເຈນດ້ວຍ ຈົນຕະນາການແລະຮູບພາບ (ການຖ່າຍທອດການແຂ່ງຂັນກິລາທຸກປະເພດ, ງານບຸນ ໃຫຍ່ ແລະ ພິທີ ການຕ່າງໆ) ຜູ້ຟັງ, ຜູ້ຊົມຈະເຫັນໄດ້ກັບຕາ ຫຼື ຟັງສຽງ ວາດມະໂນພາບອອກ ແລະ ມີຄວາມຮູ້ສຶກວ່າຕົນເອງກໍຢູ່ໃນເຫດການນັ້ນ ເຊັ່ນດຽວກັນ. ອັນນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຈຸດພິເສດ ແລະ ພະລັງໂດດເດັ່ນຂອງວຽກງານລາຍງານຂ່າວສຽງ ແລະ ພາບສືດ ອອກອາກາດຂອງສື່ເອເລັກ ໂຕຣນິກ **Electronic Media** ຢູ່ປະເທດເຮົາການລາຍງານຂ່າວແມ່ນມີຊີວິດຊີວາທີ່ ສຸດ ຍ້ອນວ່າການລາຍງານຂ່າວ ແມ່ນການພັນລະນາ ບັນລະຍາຍເຫດການທີ່ມາຈາກສະ ພາບໂຕຈິງດ້ວຍສຳນຽງ ສຽງເວົ້າ ຂອງບັນດາເຜົ່າທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແຕ່ເໝືອເຖິງໄຕ້ ສຸດທີ່ອຸດົມສົມບູນຫຼາຍຮູບແບບສີສັນທີ່ດູດຕື່ມ ໃຫ້ຄົນ ມາຟັງວິທະຍຸໂດຍສະເພາະແມ່ນພາກຂ່າວ, ລາຍການຮອບບ້ານຜ່ານເມືອງ ແລະ ອາດແມ່ນລາຍ ການອື່ນໆໃນຂັ້ນຕໍ່ ໄປ. ພິເສດການລາຍງານຂ່າວເຂົ້າສູ່ພາກຂ່າວໃນແຕ່ລະວັນຍັງແມ່ນມາດຕະການໜຶ່ງ ຂອງການສັງລວມກວດ ກາຂອງ ການນຳ ແລະ ປະຊາຊົນຂອງພວກເຮົາ ເພື່ອ ຮູ້ໄດ້ວ່າ ແຕ່ລະເຂດແຂວງທ້ອງຖິ່ນ ໄດ້ເຮັດຫຍັງແດ່ແລະ ມີຜົນຄືບໜ້າ ລ້ຳຫຼັງໄປຮອດໃສແລ້ວ. ຢາກຮູ້ວ່າທົ່ວປະເທດຂອງລາວເຮົາ ມີນີ້ມີຫຍັງແຕ່ເກີດຂຶ້ນກໍແມ່ນຕິດຕາມການລາຍງານ ຂ່າວເປັນປະຈຳ. ສະນັ້ນ ຢາກໃຫ້ການລາຍງານຂ່າວມີປະສິດທິພາບ ແລະ ເປັນໜ້າຟັງ, ໜ້າຊົມ ຈັບອີກຈັບໃຈ ຄວນເອົາໃຈໃສ່ໃນບາງຈຸດ ທີ່ເຫັນວ່າມີຄວາມສຳຄັນຫລາຍ ແລະຂາດບໍ່ໄດ້ສຳລັບການລາຍງານຂ່າວດັ່ງນີ້ :

1/ ເຫດການໃດຄວນຫລືບໍ່ຄວນລາຍງານຂ່າວ

ການເຮັດລາຍງານຂ່າວ ຖ້າຢາກໃຫ້ມັນຕື່ນ ເຕັ້ນ ແລະ ໜ້າສົນໃຈນັ້ນ ມັນບໍ່ແມ່ນການສະແດງລະຄອນ ຫຼື ແຕ້ມແຕ່ງເອົາ ແຕ່ຫາກແມ່ນຂຶ້ນນຳເຫດການຕົວຈິງທີ່ກຳລັງຜັນແປ ຫລື ດຳເນີນໄປເປັນເຫດການທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນ ຫາກເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຜັນແປໄປ, ຍັງດຳເນີນໄປບໍ່ທັນຍຸດນິ້ງ ຫລື ບໍ່ທັນສິ້ນສຸດລົງເທື່ອ ຖ້າວ່າສິ້ນສຸດລົງແລ້ວ ກໍແມ່ນ ຫາກສິ້ນສຸດລົງໃນໄວ້ນີ້ເຊັ່ນ: ນ້ຳຖ້ວມກະທັນຫັນ, ພະຍຸລົມແດງ, ແຜ່ນດິນໄຫວ, ພູໄຟລະເບີດ, ການປະທະກັນທາງ ອາ ວຸດ, ການແຂ່ງຂັນກິລາ ແລະສິລະປະປະເພດຕ່າງໆ, ພິທີການຕ່າງໆທີ່ມີລັກສະນະເປັນທາງການ ແລະ ງານ ປະເພນີ ວັດທະນະທຳຕ່າງໆທີ່ໜ້າສົນໃຈ... ໝາຍຄວາມວ່າບໍ່ແມ່ນເຫດການປົກກະຕິທີ່ດຳເນີນໄປຕາມແຜນການ, ຕາມ ກາລະລະດູການ ຫຼື ເປັນໄປຕາມທຳມະຊາດ ທີ່ກຳເນີດເກີດຂຶ້ນມາເປັນເວລາຊ້ານານຫລືວ່າເປັນສິ່ງທີ່ຄົນຮູ້ດີແລ້ວ.

2/ ຄວາມສາມາດໃນການລາຍງານຂ່າວ(ຂອດກະກຽມເນື້ອໃນ)

ແນ່ນອນເຫດການມັນໂດດເດັ່ນ ຕື່ນເຕັ້ນເປັນໜ້າສົນໃຈ ແລະ ເປັນຕາລາຍງານຂ່າວເທົ່ານັ້ນຍັງບໍ່ພຽງພໍ ເທື່ອ ປັດໄຈສຳຄັນອັນໜຶ່ງອີກກໍແມ່ນຄວາມສາມາດໃນຕົວບຸກຄົນຜູ້ລາຍງານຂ່າວ(ນັກຂ່າວ) ເປັນສິ່ງສຳຄັນ ເຫດການດີແຕ່ການລາຍງານບໍ່ດີ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ຟັງເປື້ອໜ້າຍ ແລະ ປົດວິທະຍຸ ຫຼື ປ່ຽນຊ່ອງຂອງພວກເຮົາທັນທີ. ສະນັ້ນ, ຢາກເຮັດໃຫ້ຂອດລາຍງານໄດ້ຮັບຜົນດີ ແມ່ນຂຶ້ນກັບຂອດຂັ້ນຕອນຂອງການກະກຽມ ເຊິ່ງໃນຂອດນີ້ ກວມລວມເອົາຫຼາຍມາດຕະການຂອງການເຮັດຂ່າວເຊັ່ນ: ສຳພາດ ສອບຖາມພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອເຈາະຈີ້ມ

ຊອກຫາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ, ຊອກເອກະສານທາບທາມເອກະ ສານເປັນທາງການ ແລະ ເອກະສານບໍ່ເປັນທາງການ, ການສັງເກດການດ້ວຍຕົນເອງເພື່ອກວດກາ ກວດສອບສະຖານະການ ແນໃສ່ສ້າງຄວາມຮູ້ສຶກຄວາມເຂົ້າໃຈ **Emotion and Understanding** ຂອງຜູ້ລາຍງານຂ່າວທີ່ຈະສະແດງອອກເຖິງທັດສະນະຂອງຕົນ ຕໍ່ເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນ, ການສັງເກດການ ແມ່ນປັດໄຈສໍາຄັນທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເຮັດ ເພາະເປັນການຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ລາຍງານກໍາໄດ້ບັນຫາເລິກເຊິ່ງ ຈຶ່ງຈະລາຍງານຫຼຽນໄຫຼ່ວ່ອງໄວ ແລະ ເປັນຕາຟັງຕາເບິ່ງ. ສະນັ້ນຜູ້ເຮັດລາຍງານຂ່າວ ຕ້ອງເປັນນັກຂ່າວທີ່ມີພອນສະຫວັນ, ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ, ມັກຕິດຕາມສະພາບການຂ່າວຄາວທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະ ເທດ ແລະ ມັກແລກປ່ຽນຮຽນຮູ້, ມີຄັງສາງຄວາມຮູ້ ແລະ ພູມປັນຍາໃຫ້ຫລາຍ.

3/. ການເອົາຄືນໃນເຫດການເຂົ້າຮ່ວມເປັນບັນຫາສໍາຄັນແຕ່ຕ້ອງແມ່ນຜູ້ມີພອນສະຫວັນໃນການປາກເວົ້າຊ່ວຍອະທິຍາຍຢັ້ງຢືນເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນ.

ການລາຍງານຂ່າວ ຖ້າຈະອາໄສແຕ່ນັກຂ່າວຜູ້ລາຍງານຂ່າວແຕ່ຝ່າຍດຽວນັ້ນ ເຫັນວ່າເຫດ ການທີ່ລາຍງານບໍ່ທັນໜັກແໜ້ນ ແລະ ບໍ່ເປັນຕາເຊື່ອຖືໄດ້ ຍ້ອນຂາດການຢັ້ງຢືນຈາກຄືນທີ່ຢູ່ໃນເຫດ ການ. ສະນັ້ນ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການລາຍງານຂ່າວມີຄວາມໜັກແໜ້ນ, ມີຄວາມສົນໃຈ, ບໍ່ແທ້ແລ້ງ ແລະ ສ້າງຄວາມເຊື່ອໝັ້ນໄດ້ໃຫ້ແກ່ຜູ້ຟັງ, ຜູ້ຊົມ ຕ້ອງມີຜູ້ມາຢັ້ງຢືນຊ່ວຍຢ່າງໜ້ອຍກໍມີໜຶ່ງຄືນຂຶ້ນໄປອາດເປັນຜູ້ຍິງ, ຜູ້ຊາຍ ແລະ ເຍົາວະຊົນ ແລ້ວແຕ່ຄວາມເປັນໄປໄດ້ໂດຍໃຊ້ຄໍາຖາມເປີດໄຂທາງ ແລະ ຄໍາຖາມປິດເພື່ອຢັ້ງຢືນເຫດການ ສົມທົບໃສ່ສຽງພາບບັນຍາ ກາດຕົວຈິງ **Environmental Background** ອັນນີ້ແມ່ນປັດໄຈຊວນເຊື່ອຜູ້ຟັງວ່າ ເຫດການມີຈິງ ຫຼື ບໍ່ ແລະ ຜັນແປໄປແນວໃດ ແລະ ສາມາດສ້າງໃຫ້ກຸ່ມເປົ້າໝາຍເຫັນແຈ້ງ ແລະ ຢູ່ໃນເຫດການນໍາກັນກັບຜູ້ລາຍງານຂ່າວໃນເວລານັ້ນໂລດ.

4/. ຄໍາສັບ, ພາສາຂອງການລາຍງານຂ່າວ(ພາສາທ້ອງຖິ່ນແມ່ນສິ່ງທີ່ຂາດບໍ່ໄດ້)

ການລາຍງານຂ່າວທີ່ສ້າງຄວາມປະທັບໃຈອັນໜຶ່ງ ທີ່ລາວເຮົາເຮັດໄດ້ມີລັກສະນະຕົ້ນຕົ້ນອຸດົມ ສົມບູນ ແມ່ນສໍານຽງສຽງເວົ້າຂອງຜູ້ລາຍງານຂ່າວຈາກຫຼາຍທ້ອງຖິ່ນເຂົ້າມາໂຮມກັນໃນລາຍການດຽວ ເຮັດໃຫ້ມີຫລາຍສິສັນ ສ້າງມະໂນພາບໃຫ້ຜູ້ຟັງໄດ້ເຫັນຫຼາຍບ້ານຜ່ານຫລາຍເມືອງ ຄືກັນກັບຕົນເອງໄດ້ໄປທ່ອງທ່ຽວຫຼາຍແຫ່ງນັ້ນ ຕິດຕໍ່ກັນໄປ ແຕ່ເໝືອຕະຫຼອດໃຕ້. ອັນນີ້ເປັນທ່າແຮງຂອງລາຍງານຂ່າວທີ່ມີຊີວິດຊີວາ ເປັນຕາຟັງຢ່າງຈັບອີກຈັບໃຈ. ແນ່ນອນຕິດພັນກັບສໍານຽງສຽງເວົ້ານີ້ ແມ່ນການນໍາໃຊ້ພາສາເປັນພະລັງຫຼັກ ເຊິ່ງການນໍາໃຊ້ພາສານີ້ຕ້ອງແມ່ນພາສາວິທະຍຸ ເຊິ່ງແມ່ນພາສາຂຽນບວກກັບພາສາເວົ້າ.

ພາສາຂຽນ + ພາສາເວົ້າ = ພາສາວິທະຍຸ ແລະ ກໍແມ່ນໃຊ້ພາສາຊາວບ້ານເວົ້າ ເຂົ້າໃຈງ່າຍ ແລະ ເປັນປະໂຫຍກບອກເລົ່າສັ້ນສຸດ ແຕ່ໄດ້ຄວາມໝາຍແບບ **Active voice** ບໍ່ແມ່ນ **Passive voice** ຕົວຢ່າງ : *ພະຍຸຮາຍມາ ແລະ ນົກເຕັ້ນໄດ້ຖະຫຼົ່ມນະຄອນຫຼວງມານິລາ, ເກືອບທຸກພາກຂອງໄທ, ລາວ ແລະ ນະ ຄອນໂຮ່ຈິມິນ ຢ່າງໜັກໜ່ວງໃນຕອນເຊົ້າມື້ນີ້ ເຮັດໃຫ້ຕົກອາຄານ, ບ້ານຊ່ອງ, ຖະໜົນຫົນທາງພັງທະ ລາຍ, ປະຊາຊົນຫຼາຍຮ້ອຍຄົນເສຍຊີວິດ, ຫລາຍຮ້ອຍຄົນຫາຍສາບສຸນ ແລະ ຫຼາຍພັນຄົນບໍ່ມີທີ່ຢູ່ອາ ໄສ. ປັດຈຸບັນອໍານາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນໄດ້ລະດົມກັນເຂົ້າໄປຊ່ວຍ ເຫລືອເປັນການດ່ວນ. **ບໍ່ຄວນເວົ້າວ່າ** ນະຄອນຫຼວງມານິລາ ແລະ ນະຄອນໂຮ່ຈິມິນ **ຖືກ** ພະຍຸນົກເຕັ້ນຖະຫຼົ່ມ.(1)*

ພິທີໂຂງການນໍາໃຊ້ຂົວມິດຕະພາບແຫ່ງທິສ ນຢ່າງເປັນທາງການໄດ້ຈັດຂຶ້ນແລ້ວໃນຕອນເຊົ້າມື້ນີ້(11/11/2011) ທີ່ເມືອງທ່າແຂກ ແຂວງຄໍາມ່ວນ **ບໍ່ຄວນເວົ້າວ່າ** ພິທີໂຂງການນໍາໃຊ້ຂົວມິດຕະພາບແຫ່ງທິສອາດຢ່າງເປັນທາງການໄດ້ **ຖືກຈັດຂຶ້ນແລ້ວ** ໃນຕອນເຊົ້າມື້ນີ້ (11/11/2011)ທີ່ເມືອງທ່າແຂກ ແຂວງຄໍາມ່ວນ ເພາະຖ້າໃຊ້ປະໂຫຍກ **Passive voice** ມັນຂັດກັບຫຼຸຜູ້ຟັງ ແລະ ສ້າງຄວາມລໍາຄານເຂົ້າ ໃຈຍາກ ມັນບໍ່ເປັນໄປຕາມທໍາມະຊາດ, ບັນຫາ

ຕົວເລກກ່ອນໃຊ້ຕົວເລກມືນ ຖ້າເປັນຈຳນວນຫຼວງ ຫຼາຍ, ຕົວເລກໄກ້ຄຽງໂດຍປະມານ. ນອກນັ້ນໃຫ້ຄຳນຶງເຖິງ ພາສາລາວທີ່ພວກເຮົາເຄີຍໃຊ້ມາແລ້ວ ບໍ່ຄວນຂ້າພາສາແມ່ ຫຼື ພາສາຊາດຂອງຕົນເອງ ນອກຈາກວ່າມັນສຸດວິໄສ ບໍ່ມີ ໃນພາສາເຮົາແລ້ວ ຈຶ່ງຍົມຈາກພາສາຕ່າງປະເທດ ແລະ ພາສາຕ່າງປະ ເທດທີ່ຍົມມາໃຊ້ນີ້ ກໍຕ້ອງຄິດວ່າຫຼາຍຄົນ ເຂົ້າໃຈນຳພວກເຮົາເປັນສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວເຊັ່ນ : ຊື່ຂອງອົງການ ຈັດຕັ້ງສາກົນ, ອຸປະກອນຄ້ອງໃຊ້ ແລະ ຢາປົວ ພະຍາດເປັນຕົ້ນ.(2)

5/. ເຕັກນິກ ແລະ ການຄວບຄຸມນ້ຳສຽງໃນການລາຍງານຂ່າວ (ການອ່ານ ຫຼື ເວົ້າເອົາແລະ ລະດັບສັນຍານສຽງຕົ້ນ ທາງ).

ເຕັກນິກການລາຍງານຂ່າວ ເປັນຂອດໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນແມ່ນຂອດນ້ຳສຽງຜູ້ລາຍງານ ຕ້ອງແມ່ນສຽງເຂັ້ມຂຸ້ນ, ເຄັ່ງຮ້ອນ ແລະ ວ່ອງໄວຫັນຜິດປົກກະຕິທີ່ເວົ້າລົມກັນທຳມະດາ ແມ່ນນ້ຳສຽງທີ່ສະທ້ອນ ອອກມາ ຈາກຄວາມຮູ້ສຶກ ໃນສ່ວນເລິກຂອງຫົວໃຈຕໍ່ເຫດການນັ້ນໆ ແຕ່ຕ້ອງສຽງດັງຟັງຊັດ, ຊັດເຈນ ທັງນີ້ກໍເພື່ອດຶງດູດເອົາຄວາມສົນໃຈຂອງ ກຸ່ມເປົ້າໝາຍ ເຂົ້າສູ່ເຫດການ. ດ້ານໜຶ່ງລະດັບສຽງແມ່ນມັນມີການພົວພັນທາງດ້ານເຕັກນິກການສຽງ ແລະ ສັນຍານ ສົ່ງສຽງ ຖ້າສຽງບໍ່ດີ ຟັງບໍ່ຮູ້ເລື່ອງຫຍັງ ມັນຈະລຳຄານ ແລະ ໃນທີ່ສຸດຄົນກໍບໍ່ເຂົ້າໃຈວ່າເຮົາເວົ້າຫຍັງ ແລະ ວິທະຍຸໃຊ້ ແຕ່ສຽງພຽງຢ່າງດຽວຖ້າສຽງບໍ່ດີແລ້ວ ກໍບໍ່ມີຄວາມ ໝາຍຫຍັງໝົດ. ເຕັກນິກການລາຍງານຂ່າວມີສອງວິທີ ອັນທີ ໜຶ່ງແມ່ນລາຍງານອອກອາກາດສິດໂລດ ແລະ ສຳພາດສິດ ອັນນີ້ຕ້ອງໄດ້ວາງແຜນລ່ວງໜ້າກ່ອນມີການຈັດວາງນັດໝາຍຢ່າງດີ ບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ຈະເຮັດໃຫ້ເສຍບັນຍາກາດ ແລະ ພາບພົດບໍ່ດີໃຫ້ແກ່ຕົນເອງ ແລະ ສະຖານີ(ບົດຮຽນ ດ້ານນີ້ ແມ່ນລາຍການຮອບບ້ານຜ່ານເມືອງຂອງ ວສລ ແມ່ນເຮັດໄດ້ດີຫຼາຍ) ອັນທີສອງແມ່ນໃຊ້ເຄື່ອງອັດສຽງອັດລາຍງານ ແລະ ສຳພາດກ່ອນແລ້ວມາເຮັດ **Editing**. ອັນນີ້ແມ່ນແນ່ນອນກວ່າ ຮັບປະກັນຄວາມຜິດພາດ ແຕ່ອາດຊັກຊ້າແດ່ ແລະ ຂາດບັນຍາກາດ ແຕ່ສຳຄັນທີ່ສຸດແມ່ນ ຄຸນນະພາບຂອງສຽງນັບທັງສັນ ຍານໂທ ລະສັບ ເພາະວ່າແຕ່ລະບ່ອນ ສັນຍານອາດຈະບໍ່ຄືກັນຈຶ່ງເຂົ້າໃຈວ່າ ສັນຍານສຽງຂອງເຮົາຢູ່ຕົ້ນທາງດີແທ້ ແຕ່ຮອດປາຍທາງໄລຍະໄກ ສຽງອາດ ຕົກໄດ້ໂດຍສະ ເພາະແມ່ນສັນຍານສຽງຂອງວິທະຍຸ. ສະນັ້ນມັນຮຽກ ຮ້ອງໃຫ້ເຮັດລາຍງານຂ່າວໃຫ້ໄດ້ຄຸນນະພາບ ສຽງແຕ່ຕົ້ນທາງໄປໂລດ ຈຶ່ງຈະຮັບປະກັນ. ທາງດ້ານນ້ຳສຽງຂອງການລາຍງານຂ່າວ ສົມທຽບກັບການອ່ານຂ່າວຂອງ ພາກຂ່າວແລ້ວ ແມ່ນຕ້ອງໃກ້ຄຽງກັນ ບໍ່ໃຫ້ແຕກໂຕນກັນຫຼາຍ ແຕ່ຕ້ອງເປັນສຳນຽງທຳມະຊາດ ບໍ່ແມ່ນດັດຈະຫລິດ ສຽງຕ້ອງແມ່ນສຽງຈິງຂອງສຳນຽງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ລາຍງານດ້ວຍລະດັບນ້ຳສຽງໜັກແໜ້ນ ແລະ ຫຼຽນໄຫຼ. ບັນຫາ ສຳຄັນ ຕ້ອງສວມວິນຍານຂອງເຫດການເຂົ້າສູ່ສະໝອງ ແລະ ຖ່າຍທອດອອກມາດ້ວຍສຳນຽງສຽງເວົ້າຜ່ານ **Microphone** ຫຼື ໂທລະສັບ ທີ່ມີບ່ອນກາຍສຽງລົບກວນຈາກພາຍນອກ ແຕ່ຄວນຮັກສາສຽງປະກອບທາມະ ຊາດ **Natural Sound Effect** ຂອງເຫດການໃນເວລາລາຍງານສິດ ເພື່ອເພີ່ມສີສັນຂອງເຫດການ. ບັນຫາສຳຄັນ ອີກອັນໜຶ່ງ ກໍແມ່ນຕ້ອງຫຼີກເວັ້ນການອ່ານໜັງສືລາຍງານຂ່າວ ເຊິ່ງຈະເຮັດໃຫ້ອິດທິພົນຂອງຜູ້ລາຍງານຂ່າວຖືກຢຽບ ຫຍາມ ແລະ ເຮັດ ໃຫ້ເສຍບົດບາດພາບພົດຂອງສະຖານີວິທະຍຸກະຈາຍສຽງຂອງພວກເຮົາ.

ສະຫຼຸບລວມແລ້ວ ຢາກເຮັດໄດ້ດີໃນການລາຍງານຂ່າວຫຼຽນໄຫຼ ແລະ ຄ່ອງແຄ້ວດີ ບັນຫາສຳຄັນຕ້ອງເຄົາລົບ ແລະ ປະຕິບັດຂັ້ນຕອນຕ່າງໆທີ່ໄດ້ເວົ້າມານັ້ນຢ່າງຄົບຖ້ວນໄຈ.

(ອະທິບາຍຄຳສັບ)

<p>➢ ຄວາມໝາຍ MSCR:</p> <p>M = Message</p> <p>S = Sender</p> <p>C = Channel</p> <p>R = Receivers</p>	<p>➢ ຄວາມໝາຍ IEE:</p> <p>I = Information</p> <p>E = Education</p> <p>E = Entertainment</p>
--	--